

Stane Stanič: SLOVENIJA ili Što bi trebali znati o Sloveniji i Slovencima, biblioteka *Monografije*, izdavač CERES (za *hrvatsko izdanje*), 1 karta, 274 fotografije u boji, 28 grafičkih priloga, format: 24 x 30 cm, prijevod sa slovenskog izvornika (preveo D. Gjenero), Zagreb, 1997, 290 str.

Kako se već iz reference knjige koja je pred nama može naslutiti, riječ je o specifičnoj monografiji Slovenije. Priprema takvih izdanja, koja pretendiraju da slikom i tekstom iscrpnije obrade određenu temu, kao što je znano, zahtjevan je posao. Pogotovo kada se radi o monografiji države i težnji koja se podrazumijeva, da se njome korisniku skrene pozornost na ono što je bitno, karakteristično i zanimljivo, jednom riječju - najvrednije, u dotičnom prostoru i životu njegova naroda.

Ova pomno pripremljena i vrhunski uređena knjiga u tom pogledu predstavlja određeni otklon od standardnih monografija država. U njoj su Slovenija i Slovenci prikazani izuzetno duhovito i šarmantno, na jedan gotovo ekspresionistički način. Ona obuhvaća sve bitne značajke koje ovu zemlju i njezino stanovništvo simboliziraju na javnoj razini, ali nudi i ono virtualno, skriveno, što je sastavni dio kôda nacionalnoga identiteta. Po tome se ova knjiga kvalitativno bitno razlikuje od sličnih tematskih izdanja koja uglavnom karakteriziraju faktografski nanizane fotografije s kraćim uvodnim tekstom ili potpisima pod ilustracije.

Najuočljivija značajka i svakako najveća vrijednost ove monografije postignuti je sklad između grafičke, slikovne i tekstualne komponente njezina sadržaja. Grafičke priloge čini dekorativno-informativna karta u uvodu monografije i 28 crteža u crno-bijeloj tehnici, skladno ukomponiranih u dopadljivu vizualnu cjelinu. O velikom maru, kojim je pripremana ova knjiga svjedoče i 274 fotografije u boji,

izložene u različitim veličinama, koje su rezultat pomnog izbora između čak 15 000 prikupljenih snimaka. No, najveća posebnost ove knjige nesumnjivo je tekst ispod fotografija. Njihov je potpis rijetko ograničen na uobičajena dvatri retka. Na pojedinim mjestima to je pravi mali esej na nekoliko desetaka redaka koji, osim osnovne naznake, daje i niz informacija geografsko-povijesnog, geološkog, zoološkog i botaničkog sadržaja. Posebno pak valja naglasiti autorovu duhovitost i humoristički pristup pri opisu motiva, što ovu knjigu čini osobito privlačnom. Tako je, primjerice, kod opisa poznatoga ljubljanskoga simbola - kipa velikog zelenog zmaja - pridodan i komentar: "Istina je, međutim, da ga neki doživljavaju kao spomenik svojoj punici". To je samo jedan u nizu primjera koji odražava originalan autorski pristup, lišen uobičajene ozbiljnosti koja uglavnom karakterizira ovakav tip izdanja.

Knjiga je logično koncipirana, primjereno svojoj svrsi i namjeri. Tematski blokovi fotografija smišljeno su raspoređeni, tako da nas postupno vode iz teme u temu, omogućujući nam da o Sloveniji i Slovencima saznamo mnoštvo novih pojedinosti. U sklopu toga nižu se fotografije s duhovitim komentarom o prirodnim i kulturno-geografskim elementima prostorne strukture Slovenije, te bogatoj prošlosti i aktualnim društvenim zbivanjima koji su oblikovali ili utječu na duh njezina stanovništva.

Prvi dio monografije sadrži slikovno-tekstualne zapise o zanimanju stanovništva,

tradicijskoj kulturi i graditeljskom naslijeđu - seoskoj arhitekturi na sjecištu alpskog, mediteranskog, panonskog i dinarskog svijeta. Tu je i nezaobilazni Triglav, nacionalni simbol, i kako autor kaže - oltar domovine - te niz drugih najistaknutijih slovenskih uzvišenja sa slikovitim panoramama.

U drugom dijelu prikazani su sakralni objekti, kao istaknuti elementi kulturnog pejzaža Slovenije. Potom slijede njezine prirodne znamenitosti - kanjoni, rijeke, slapovi, jezera i bogato krško podzemlje. Pritom valja upozoriti da su Postojnska jama i Škocjan ovdje prikazani na poseban, do sada rijetko viđen način. Nakon privlačne prirode knjiga nas slikom i tekстом (pro)vodi kroz stare burgove i utvrde do suvremene Slovenije, pri čemu nam predočuje bogati sportski i uopće, društveni život Slovenaca.

Cjelovita slika o Sloveniji ili onom što bismo trebali znati o nama susjednoj zemlji i njezinu stanovništvu u ovoj je monografiji minuciozno satkana od niza detalja. Tako ćemo u njoj, između ostaloga, upoznati epsku legendu o kralju Matijašu, o značenju Postojnskih vrata kao "okretnim vratima Europe", o nalazu u špilji Potočna zijalka najstarije koštane igle za šivanje u južnoj Europi (stare 35 000 godina), o "kultu Ljubljanskog barja", o uzrocima naglašene samosvijesti ("samodopadnosti") Slovenaca i mnoštvo drugih pojedinosti.

Taj dopadljivi slikovno-tekstualni kompendij o Sloveniji i Slovencima na kraju upotpunjuje i sažeta Kronika o povijesnim zbivanjima od sredine 6. stoljeća do 22. svibnja 1992. godine, kada je Slovenija postala članicom UN.

U zaključku napomenimo - želimo li potpunije upoznati i razumjeti susjednu zemlju, u prvom redu moramo poblize upoznati njezin narod. To, dakle, znači poznavati slovenski nacionalni prostor, kao "stanište" njegova života

u prošlosti i sadašnjosti. Ova knjiga objavljena na hrvatskom jeziku to nam naveliko omogućuje. Opravdano je očekivati da će kao takva pobuditi odgovarajuće zanimanje i kod geografa.

Srećko BOŽIČEVIĆ